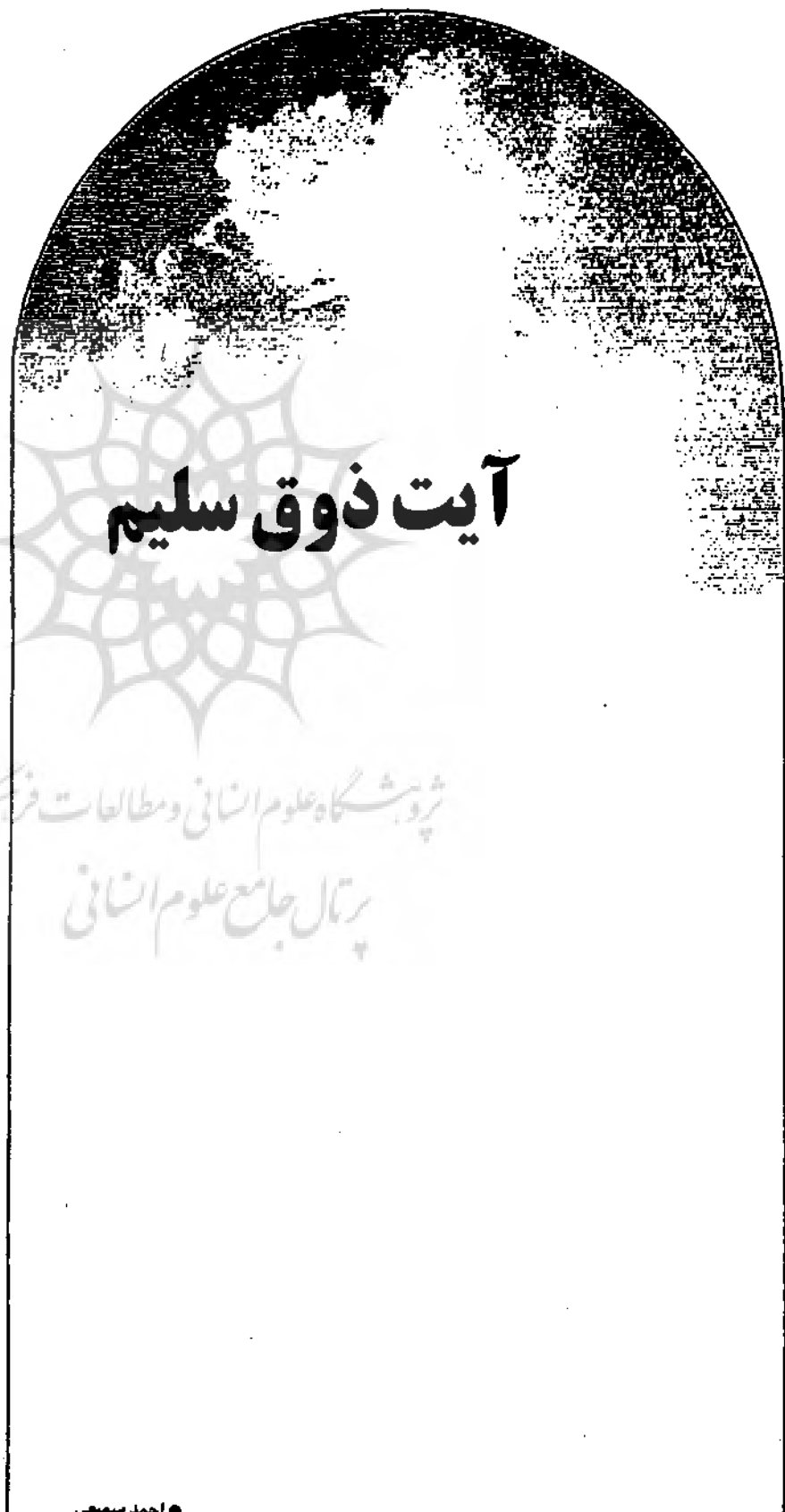

با عرض ادب به حضور استادان ارجمند و خواهران و برادران گرامی اجازه می‌خواهم به استحضار برسانم که قرار نبوده است سخنران اولی باشم چون عرایضم مختصر است و فقط به مناسبت سابقه‌آشنایی و همکاری با جناب آیتی مکلف به تصدیع در این مجلس شدم و مطالبی را که یادداشت کرده‌ام عرضه می‌دارم.

اثر آفرینی تلویحاً به معنی اعتقاد به جاودانگی است. آدمی با آثاری که از خود به جا می‌گذارد، در همین سرا، بقای پس از مرگ پیدا می‌کند. اما آثار دوگونه‌اند: آثار گذرا و سپنجی و آثار ماندگار. خاطره‌هایی که از خود در اذهان باقی می‌گذاریم، فرزندانی که تربیت می‌کنیم آثار گذرا و سپنجی‌اند. مدارس، مساجد، بیمارستانها، پلها، راهها و دیگر بناهای عام‌المنفعه‌ای که بانی آنها می‌شویم نسبتاً پایدارند. لیکن آثار مکتوب از همه پایدارترند. هر چند آنها هم درجات دارند: بعضی عمرشان دراز و برخی عمرشان کوتاه است؛ دامنه تأثیرشان بعضی فراخ و برخی محدود است. چه آثار مکتوبی عمر دراز و تأثیر عالمگیر دارند؟ آنها که نشانه‌های راه‌اند - راه کمال انسانی در نیکی و زیبایی. آثاری هستند که منزلگاههای راه کمال شمرده می‌شوند یا حتی گاهی مسیر راه را عوض می‌کنند. آثار فلاسفه‌ای نظیر افلاطون و ارسطو و سهروردی و ملاصدرا یا دانشمندانی چون کپرنیک و گالیله و نیوتون و انیشتین و پاستور راههای تازه به روی جهان انسانی گشوده‌اند. بی‌گمان، اثر وجودی انبیا و تعالیم آسمانی آنان، اگر دچار تحریف نشود، از همه پایدارتر و فراگیرتر و کمال‌بخش‌تر است.

این نوع آثار چه خاصیتی دارند که جاودانی می‌شوند؟ این خاصیت که آدمی با آنها و در پرتو آنها با کل کاینات پیوند پیدا می‌کند. آدمی به هر میزان که از خودی خود فاصله بگیرد به همان میزان با کل عالم پیوند استوارتری می‌یابد. اثر آفرینان، اگر قصد و نیت مادی نداشته باشند یا قصد و غرض مادی علت وجودی اثرشان نباشد، به چنین درجه‌ای نزدیک می‌شوند و به همین عنوان است که از بقا نصیب می‌برند.

باید افزود که برای پیدایش آثاری در مرتبه دستاوردهای اثر آفرینانی که در قله و اوج جای گرفته‌اند به مقدمات و زمینه‌هایی نیاز است. از این رو نقش آثار سابق بر آنها را نباید حقیر شمرد: آجر روی آجر چیده می‌شود تا بنا بالا می‌رود و بر پهنه‌ای کمرانی ناپیدا اشراف می‌یابد. بدین لحاظ، محصول اندیشه مشاهیر جهان، در حقیقت، فراورده جمعی است که به نام یک تن مهر خورده است. در روزگار ما، اصولاً دشوار بتوان برای کشف یا اختراع یا نظریه‌ای صاحب واقعی منحصر

آیت ذوق سلیم

دوست مشترکی داشتیم که از احوال او باخبر بود و شمه‌ای از آن را که نظرش را جلب می‌کرد با من در میان می‌نهاد. از جمله یکی این که به روزگار ورع و پرهیز و پیگرد شدیدی، برای امرار معاش در باجه بلیط اتوبوس می‌فروخته و با تحمل سختی، مناعت طبع خود را حفظ می‌کرده است. حضوراً با ایشان در مؤسسه انتشارات فرانکلین آشنا شدم. که، به نوعی، پناهگاه مطرودان دستگاه طاغوتی از هر رنگ بود. در دوره‌ای که جناب آیتی سردبیری ماهنامه آموزش و پرورش را بر عهده داشت، از راه ترجمه و مقاله‌نویسی، با ایشان همکاری می‌کردم. آیتی، در آن دوره، موفق شده بود عده‌ای از مقاله‌نویسان و مترجمانی را که قلمشان را می‌پسندید جذب کند. این مجله با یاری همکار گرامی ما، آقای پاینده، مرتب و به صورتی آبرومند چند دوره منتشر شد. متقابلاً جناب آیتی با مجموعه سخن فارسی که من دبیرش بودم همکاری کردند. تهیه عنوان داستان خسرو و شیرین از این مجموعه را ایشان قبول فرمودند که قبول عام یافت و کتاب درسی دانشگاهی شد و بارها به چاپ رسید که هنوز تجدید چاپ آن در دستور است.

از آثار تالیفی و ترجمه‌ای ایشان چیزی نمی‌گویم چون فهرست آنها در دست اهل مجلس هست و استادانی به شرح خواهند گفت. فقط خاطر نشان می‌سازم که آیتی فکر جوان دارد. هم با شعر سنتی مانوس است هم با شعر نو. از افراط و تفریط به دور است؛ نه مانند کسانی است که شعر نو را یکسره مردود می‌شمارند و نه مثل آنان که قدر و ارج شعر سنتی را، آن‌چنان که شاید و باید، نمی‌شناسند و گاهی درباره آن نظرهای شاد و ناساز و بی‌اندام دارند. آیتی، با این ذوق سلیم و معتدل، در راهنمای کتاب، مقاله‌هایی در نقد آثار شعری معاصر نوشت. وی کار قلمی را از همکاری با مطبوعات و مجلات آغاز کرد، عضو هیئت تحریریه مجله صدف هم بود. اما کارهای جدی‌تر او ترجمه‌های متعددی است در حوزه معارف اسلامی، تاریخ، ادب سنتی و معاصر عرب، ادبیات داستانی و در رأس همه ترجمه قرآن کریم و نهج البلاغه و صحیفه سجادیه از کتب آسمانی و دینی. شمار عناوین ترجمه‌های و تالیفی آیتی به ۳۰ می‌رسد، صرف نظر از مقاله‌هایی که در مجله‌های معتبر و وزین از ایشان منتشر شده است.

فی‌الجمله، آیتی، آیت ذوق سلیم، اعتدال - اگر نه در قدم مسلماً در قلم - سخت‌کوشی، استقامت و انضباط در کار است. خدایش حفظ کند و به سلامت دارد و عمر دراز با عزت و برکت روزافزون دهد! □

به فردی سراغ گرفت. ممکن است یک نفر مدون یا عرضه‌کننده باشد اما کار محصول تلاش جمع است. بر این اساس، پیشتر آن جامعه و محیط فکری و فرهنگی که مغزها را پرورش می‌دهد باید به سنجش و شمار درآید. فخر از آن جو فرهنگی است نه همان متعلق به شخص. مثلاً در دانشگاه‌های معتبر جهان فرنگی هست، ژاپنی هست، چینی هست، عرب هست، ایرانی هست؛ ملیت آنها مهم نیست مهم این است که در آن دانشگاه معتبر درس می‌خوانند و از آن فارغ‌التحصیل می‌شوند. در نظامیه بغداد طالبان علم از همه بلاد اسلامی درس می‌خواندند؛ مهم نبود که از چه قومی باشند، همه پرورده مراکز فرهنگ اسلامی بودند. محیط فکری و فرهنگی ایران در قرنهای چهارم و پنجم بود که امثال رازی، خوارزمی، بیرونی و ابن سینا پرورش داد. مدارس نظامیه و محافل درس و بحث بغداد و نساپور و دیگر بلاد اسلامی بود که امثال غزالی و فخر رازی پرورش داد.

البته، قریحه و ذوق و استعداد و تلاش و کوشش و همت افراد نیز، در این میان، نقش تعیین‌کننده دارد. از میان هزارها تن که در مدارس قدیم و جدید ایران درس خواندند شمار اندکی اثرآفرینان بنام گشتند و ما این شمار اندک را باید قدرشناس باشیم. آیتی، در حوزه و مدرسه، همشاگردان بسیار داشته که از آنان تنها او و شاید چند تنی انگشت‌شمار اثرآفرین شدند.

اما، در میان اهل قلم امروز ایران، آیتی به صفاتی ممتاز است. مهمترین این صفات ذوق سلیم اوست که آثار آن در نشرش، خواه ترجمه خواه تالیف، پیداست - نثری سالم، بی تکلف، روان و ساده و، در عین حال، مهذب و پاکیزه و به دور از اغواچا و ادا و اصولی. صفت دیگر حسن انتخاب اوست. آثاری که آیتی نوشته یا ترجمه کرده فایده‌عام و خاص دارد و خدمت فرهنگی فراگیر شمرده می‌شود. ترجمه قرآن او مقبول همگان است، ترجمه صحیفه سجادیه او هم چنین. صفت دیگر بی‌ادعایی و پرهیز اوست از بساط‌گستری و رقیب‌آزاری و تحقیر حریفان قلمی. صفت دیگر کار مداوم و منظم و مرتب و بارور اوست که ناشی از انضباط و برنامه‌ریزی و تقید به اجرای برنامه است. صفت دیگر درک نیازهای معنوی و ذوقی جوانان و تشنگان کسب دانش و معرفت است که تجدید چاپ‌های زود به زود آثارش از آن حکایت دارد. صفت دیگر دوری از سوساسی است که مانع پیشرفت کار شود، کناره‌گیری از باریک‌بینی‌های مزاحم به اصطلاح عالمانه و رعایت اعتدال در کردآوری مواد و رعایت هم‌وقت و هم‌سرعت در کار و به خصوص معاف داشتن خود از مرجع انباری تورمزا.

من با آیتی، پیش از آن که او را ببینم آشنا شدم.

« صفت دیگر آیتی، بی‌ادعایی و پرهیز اوست از بساط‌گستری و رقیب‌آزاری و تحقیر حریفان قلمی.

« در میان اهل قلم امروز ایران، آیتی به صفاتی ممتاز است. مهم‌ترین این صفات ذوق سلیم اوست که آثار آن در نشرش، خواه ترجمه خواه تالیف، پیداست.